

Statens vegvesen

Vedlegg 1 – Høringsnotat

Høring om forslag til endring i skilteforskriften, skilt 560 «Opplysningstavle», for å kunne gjennomføre forsøk med bruk av variable 560-skilt til å formidle trafikksikkerhetsbudskap

Vegdirektoratet
Myndighet og regelverk
23. august 2024
Vår ref.: 23/1562

Innholdsfortegnelse

1	Innledning og bakgrunn.....	3
2	Gjeldende rett og tidligere rett.....	3
3	Fremmed rett.....	7
3.1	Danmark.....	7
3.2	Sverige.....	7
3.3	Finland.....	8
3.4	Et utvalg av andre land.....	9
4	Nærmere om forslaget.....	10
5	Forslag til endring i skiltforskriften.....	11
6	Fravik fra N300 Trafikkskilt og eventuelle senere endringer i denne.....	11
7	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	12
8	Høringsfrist.....	12

Høringsnotat – Forslag til forskrift om endring skiltforskriften – skilt 560 «Opplysningstavle»

1 Innledning og bakgrunn

Statens vegvesen sender med dette på høring forslag til endring i skiltforskriften. Vi foreslår å endre ordlyden knyttet til skilt 560 «Opplysningstavle», slik at skiltet også kan brukes til å formidle ulike typer trafikksikkerhetsbudskap.

Gjeldende ordlyd i skiltforskriften knyttet til skilt 560 åpner ikke for å bruke skiltet til å formidle trafikksikkerhetsbudskap. Vegvesenet ønsker nå å prøve ut bruk av variable 560-skilt til å formidle også denne typen budskap. Hensikten er å teste hvordan vi kan bruke annen tekst og variabler på 560-skilt for å bekjempe trafikkulykker, og forsterke målet om null drepte og hardt skadde i trafikken (Nullvisjonen).

Samferdselsdepartementet har avklart at bruk av skilt i skiltforskriften til noe annet enn ordlyden i forskriften åpner for, må formaliseres før utprøving kan skje. Dette er bakgrunnen for at denne endringen i skiltforskriften foreslås nå.

Denne utprøvingen av variable skilt 560 skal evalueres. I evalueringen skal vi se på hvordan disse nye budskapene treffer trafikantene for å se hvilken effekt og påvirkning budskapet har hatt i positiv eller negativ retning. For eksempel ønsker vi å se på om ekstra budskap rundt trafikksikkerhet kan skape en endring i adferd som fører til færre ulykker.

2 Gjeldende rett og tidligere rett

Bestemmelser for bruk av skilt 560 «Opplysningstavle», herunder bruk av variable 560-skilt, er gitt i skiltforskriften, N300 (Trafikkskilt) og V321 (Variable trafikkskilt).

Skiltforskriften er fastsatt av Samferdselsdepartementet, mens N300 og V321 er fastsatt av Vegdirektoratet med hjemmel i skiltforskriften.

Skiltforskriften lyder som følger:

560 Opplysningstavle

Skiltet kan gi opplysning om veg- og trafik forhold som ikke kan formidles ved andre trafikkskilt.

Ved opplysning om planlagt eller pågående vegarbeid kan aktuell vegmyndighet angis ved bruk av navn.

Ved opplysning av særlig interesse for turisttrafikk kan skiltet ha brun bunnfarge.

Ved midlertidig opplysning kan skiltet ha gul bunn, sort bord og sort symbol eller tekst.

Ved opplysning om omkjøring kan skiltet ha oransje bunn, sort bord og sort symbol eller tekst.

Som det framgår av første setning, kan skilt 560 gi opplysning om «veg- og trafikkforhold som ikke kan formidles ved andre trafikkskilt». Gjeldende ordlyd setter dermed noen rammer eller begrensninger for hva dette skiltet kan brukes til.

Noen typiske eksempler på hva som ligger i «veg- og trafikkforhold», er informasjon om stenging av veg, vegarbeid/andre planlagte hendelser på etterfølgende vegstrekning, informasjon om uforutsette hendelser på etterfølgende vegstrekning/vegnett og kolonnekjøring på fjelloverganger. Opplysningene må også knytte seg til noe «som ikke kan formidles med andre trafikkskilt.»

Kort om bakgrunnen for gjeldende ordlyd i skiltforskriften

Samferdselsdepartementet endret ordlyden knyttet til skilt 560 i 2005. Endringen som da ble gjort, innebar en innskjerping av bruken. Utdrag fra høringen som ble gjennomført før denne endringen:

«Skilt 560 ble innført i 1986 for at skiltmyndigheten ved offentlig trafikkskilt skal kunne gi viktige opplysninger om veg- og trafikkforhold når dette ikke kan formidles med andre trafikkskilt. Skiltnormalen gir strenge bestemmelser for anvendelsen, men skiltet er likevel blitt misbrukt, blant annet til kampanjeskilting. Vi foreslår derfor en presisering i gjeldende tekst, slik at det ikke skal være tvil om hvilke formål skiltet kan brukes til.»

N300 Trafikkskilt – krav (utdrag):

N300 inneholder tekniske bestemmelser og retningslinjer for anvendelse og utforming av offentlige trafikkskilt. N300 er fastsatt av Vegdirektoratet med hjemmel i skiltforskriften § 35. Disse bestemmelsene er bindende for vedtaksmyndighetene.

N300 inneholder nærmere krav for bruken av 560 Opplysningstavle. Den bruken som nå foreslås, er også i strid med flere av disse kravene. Under er de viktigste kravene gjengitt:

KRAV 6.4.39—1 **SKAL**

GJELDENE FRA 01.06.2023

Skilt 560 skal bare gi informasjon om veg- eller trafikkforhold som er

- viktig for trafiksikkerhet eller trafikkavvikling,
- relevant for trafikantene på det sted skiltet står eller henviser til og
- gjeldende i den perioden hvor skiltet er satt opp

KRAV 6.4.39—4 **SKAL**

GJELDENDE FRA 01.06.2023

Variable opplysningstavler skal bare brukes til informasjon rettet mot trafikantene om aktuell situasjon på vegnettet som avviker, eller forventes å avvike, vesentlig fra det normale. Informasjonen skal anses å være viktig for å ivareta trafikksikkerheten eller trafikkavviklingen, eller for å tilrettelegge for trafikanters valg av alternative handlingsmønstre.

KRAV 6.4.39—5 **SKAL**

GJELDENDE FRA 01.06.2023

Variable opplysningstavler skal ikke brukes til noen form for kampanjer, opplysninger om temperaturforhold, klokkeslett eller lignende.

KRAV 6.4.39—6 **SKAL**

GJELDENDE FRA 01.06.2023

I perioder hvor det ikke er behov for varsling eller informasjon om oppståtte eller planlagte hendelser på vegnettet, skal tavlene være mørke (ikke vise noen form for budskap).

Litt om hvorfor er det satt krav (begrensninger) for bruken av skilt 560 i gjeldende regelverk

Det er satt flere krav (begrensninger) fordi det er viktig at:

- avvikssituasjoner knyttet til veg- og trafikkforhold blir tydelig kommunisert (for å bidra til trafikksikkerhet, framkommelighet og tilrettelegge for alternative handlingsmønstre)
- budskapet er relevant der skiltet står eller henviser til
- budskap bare vises når det er behov for varsling eller informasjon (for å hindre at viktige budskap «går under radaren»)
- det ikke brukes for mye tekst, da dette kan virke distraherende og øke ulykkesrisikoen.

Link til aktuelle bestemmelser:

- [skiltforskriften](#)
- [N300](#)
- [V321](#)

Vi påpeker at gjeldende skiltforskrift inneholder et eget skilt som kan benyttes til å formidle ulike budskap knyttet til trafikksikkerhet. I forskriften er det inntatt et eksempel på hvordan et slikt skilt kan utformes.

Fra skiltforskriften:

§ 12a. Alminnelige bestemmelser

1. Skiltet viser budskap knyttet til trafikksikkerhet.

2. *Skiltet har ikke underskilt.*

590 Trafikksikkerhetsinformasjon (eksempel)

Husk bilbelte

Fra N300 (utdrag):

Under er de viktigste kravene til skilt 590 gjengitt:

KRAV 6.4.48—1 **SKAL**

GJELDENDE FRA 01.06.2023

Skilt 590 skal bare brukes i forbindelse med nasjonale trafikksikkerhetskampanjer til formidling av trafikksikkerhetsinformasjon, fortrinnsvis atferdsrettet informasjon.

KRAV 6.4.48—2 **SKAL**

GJELDENDE FRA 01.06.2023

Bruken av skilt 590 skal begrenses til noen få uttrykk/temaer om gangen, samt tidsbegrenses.

KRAV 6.4.48—3 **SKAL**

GJELDENDE FRA 01.06.2023

Budskapet som formidles skal være lett å oppfatte slik at det ikke trekker oppmerksomheten vekk fra vegen mer enn nødvendig. Skiltets budskap skal ikke henlede oppmerksomheten videre på etterfølgende skilt 590.

KRAV 6.4.48—4 **SKAL**

GJELDENDE FRA 01.06.2023

Skilt 590 skal bestå av maksimalt åtte ord, symboler, bilder eller tallkombinasjoner til sammen. Vanskelige ord eller tallkombinasjoner skal unngås. Eventuelle kommersielle aktører skal ikke synliggjøres på skiltet ved navn, logo e.l.

3 Fremmed rett

Vi har fått innspill fra kontaktpersoner i henholdsvis Danmark, Sverige og Finland om hvordan deres regler er.

3.1 Danmark

Vi har vært i kontakt med Vejdirektoratet som har opplyst følgende om hvilke bestemmelser de har for bruk av variable opplysningstavler (utdrag):

”I Danmark gælder først og fremmest de permanente og faste færdselstavler. Derfor må variable tavler kun anvendes, hvis reguleringen af færdslen ikke kan ske med faste færdselstavler.

Variable færdselstavlers udformning og betydning er angivet i [bekendtgørelse om vejafmærkning](#), jf. § 5. Det er tilladt at anvende visse enkle advarselstavler, forbudstavler og enkelte oplysningstavler, jf. § 5, stk. 2. Derudover kan der anvendes Variabel teksttavle, jf. 28, E 92 Variabel teksttavle.

I kapitel 2, jf. §§ 9–18 i [bekendtgørelse om anvendelse af vejafmærkning](#), så er der fastsat bestemmelser for anvendelsen af variable tavler.”

Videre ”må variable tavler kun anvendes, hvis der er behov for at vise informationer ved trafikale hændelser eller andre forhold, der betinger ændret færdselsregulering eller vejledning for færdslen, jf. § 9 i bekendtgørelse om vejafmærkning. Budskaberne på variable tavler må derfor kun være regulerende. De variable tavler må ikke bruges til kampagnebudskaber mv. og ej heller reklame.

Lovhjemlen i den danske [færdselslov](#) er §§ 4 og 95.”

3.2 Sverige

Vi har også fått opplysninger fra Transportstyrelsen og Trafikverket i Sverige. De har bestemmelser om skilt i vägmärkesförordning (2007:90) [vagmarkesforordning](#).

Transportstyrelsen har opplyst følgende om bruk av variable opplysningstavler (utdrag):

”Vi har i förordningen ett upplysningsmärke med följande betydelse

Märket ger upplysning av väsentligt intresse för framkomlighet eller säkerhet som inte kan ges på annat sätt. Varnings- eller förbudsmärke och lokaliseringmärkena F14, vägnummer,

och F15, omledning, kan vara infogade som förberedande upplysning. Upplysning med versal och gemen text kan förekomma.

OM väghållaren ska informera om ngt annat kan den inte använda vägmärke utan får använda sig av skyltar (som då inte får kunna förväxlas med vägmärken). Enkelt sagt så finns det i Sverige en lagstiftning för vägmärken och en för skyltar (reklamskyltar, informationsskyltar m.m.)”

Trafikverket upplyste i tillegg følgende (utdrag):

”Vi tillåter inga oppmaningar eller andra glada tillrop... Eksempelvis ”Kör försiktig”, ”Använd säkerhetsbältet”...”

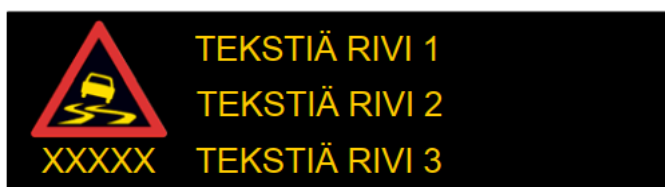
3.3 Finland

Vi har videre vært i kontakt med Trafikledsverket i Finland som har opplyst følgende (utdrag):

«I Finland har vi i vägtrafiklag [vägtrafiklag](#) 75 § følgende: ”Om det vid regleringen av trafikken behövs ett vägmärke som det inte föreskrivs om i denna lag, kan ett rektangulært märke med text användas.”

Det är lite opraktiskt att märket inte har nummer men i praktiken är det det här som gäller även i samband med VMS-märken.

Tex. følgende typ används i Finland ovanpå körbanan:

I princip borde tilleggstavlan under varningsmärket inte vara endast text men all information på textraderna är just sådant informasjon som 75 § tillåter.

Dessutom kan Transport og kommunikationsverket Traficom (motsvarar ungefär Transportstyrelsen i Sverige) tillåta undantag som tex. används för att man kan även ha vägnummer utan alla färger med på textraden.

Men vägtrafiklaget definerar inte separat ett märke som ser ut som bilden ovanpå! Så det är en kombination av flera tillåtna saker! Vilka saker som kan opplyses med text har inte heller definerats men tex. informasjon om vädret eller trafikstockningar kan visas.

Definitionen säger endast att "Om det vid regleringen av trafiken behövs...", men hos oss kan vi nog skriva "Kör försiktigt" eller "Vägbanan kan vara hal". I praktiken använder vi inte "Använd bilbälte" i de här märken men i princip kunde vi göra även det."

3.4 Et utvalg av andre land

Transportøkonomisk institutt (TØI) har utarbeidet et dokument, «Litteraturstudie – Alternativ bruk av friteksttavler/opplysningstavler», der det gis en omtale av fremmed rett. Det gis her en oversikt over retningslinjer for bruk av variable opplysningstavler (ofte kalt VMS/Variable message signs) i noen utvalgte land, det vil si en oversikt over hvilke typer budskap som kan vises på slike skilt. Det fokuseres i litteraturstudien kun på skilt som har en lignende fysisk utforming som variable opplysningstavler i Norge, dvs. fast installerte skilt med variable budskap som kan vise tekst, eventuelt supplert med symboler (f.eks. fareskilt).

Litteraturstudien oppsummerer enkelte hovedpunkter

VMS i andre land brukes i all hovedsak til å vise informasjon som også vil være innenfor regelverket for variable opplysningstavler i Norge. VMS kan imidlertid i flere land også brukes til å vise andre typer informasjon, hvor generell trafikksikkerhetsinformasjon er den mest vanlige typen.

Virkninger av budskap som ikke kan vises på variable opplysningstavler i Norge i dag

Virkninger av ulike typer informasjon på VMS er i hovedsak undersøkt for budskap som er innenfor regelverket for variable opplysningstavler i Norge. For andre typer informasjon foreligger svært lite informasjon. Vi oppsummerer her funn fra empiriske studier som har undersøkt virkninger på bilførere og trafikksikkerheten.

Relevans: Studier som har undersøkt hvordan førere vurderer ulike typer informasjon på VMS, viser at de typer informasjon som kan vises på VMS i Norge etter dagens regelverk, vurderes som mest relevante. Andre typer informasjon anses som mindre nyttige.

Atferd: Generell trafikksikkerhetsinformasjon og trafikksikkerhetskampanjer har i empiriske studier ikke vist seg å ha noen virkning på de typer atferd som var tema for kampanjene. Dette er undersøkt for:

- Fart og tidsluker
- Påminnelse om krav til fartsreduksjon eller feltskifte til venstre ved passering av utrykningskjøretøy som står i vegskulderen.

For andre typer budskap har vi ikke funnet empiriske studier som har undersøkt virkninger på føreratferd.

Distraksjon: VMS kan virke distraherende, noe som kan øke ulykkesrisikoen.

Distraksjonseffekter er imidlertid i svært liten grad undersøkt i empiriske studier. Generelt sett kan man anta at følgende typer budskap fører til mest distraksjon:

- Lange og komplekse budskap

- Budskap som krever umiddelbar handling som endret rutevalg, især når det ikke finnes konkrete og lettforståelige anbefalinger
- Budskap som inneholder telefonnumre, webadresser eller forkortelser
- Budskap som fører til sterke emosjonelle reaksjoner; dette er vist for humoristiske budskap, men gjelder trolig også for mer alvorlige typer budskap som terrorvarsel
- Budskap som fører til at mange begynner å lete etter tilleggsinformasjon som f.eks. ved terrorvarsel.

Ulykker: Det er funnet tre studier som har undersøkt virkninger på antall ulykker. To av dem viser at antall ulykker øker i umiddelbar nærhet til VMS når de viser trafiksikkerhetsinformasjon eller reisetid. Dette kan muligens være distraksjonseffekter.

Den tredje fant ingen endring av det totale antall ulykker, men mulige (dvs. usikre) effekter av ulike typer informasjon på tilsvarende ulykkestyper:

- Promillekjøring
- Fart og tidsluker (i hovedsak knyttet til kjøring på snø/is).

Oppfattelse av trafikkrelevante budskap: Teoretisk kan bruken av VMS til å vise generell trafiksikkerhetsinformasjon (eller annen informasjon som ikke er direkte trafikkrelevant) føre til at trafikkrelevante budskap i mindre grad blir lagt merke til eller vurdert som relevant. Dette er i veldig liten grad undersøkt empirisk.

4 Nærmere om forslaget

Med bakgrunn i at vi ikke nærmer oss Nullvisjonen med null hardt skadde og drepte i trafikken, må vi ta i bruk alle virkemidler vi har til rådighet. Det ene utelukker ikke det andre, men en kombinasjon av flere tiltak er som oftest det beste.

Innenfor kommunikasjon har vi flere muligheter, deriblant å bruke variable 560-skilt som er plassert langs veg flere steder i landet. Hvordan kan vi bruke disse som en kommunikasjonskanal for å påvirke holdninger, og redusere antallet hardt skadde og drepte i trafikken?

Det kan nevnes at det tidligere har vært tatt i bruk budskap på variable 560-skilt som en pilot for innfartsparkering ved Tusenfryd. Dette var riktignok en pilot som kunne gjennomføres *innenfor* skiltforskriftens rammer. Bakgrunnen for denne piloten var å se om informasjon, bl.a. bruk av variable 560-skilt på E6 og E18, kunne få flere til å bruke innfartsparkeringen på Tusenfryd i Akershus. Resultatene viste seg å være gode, da det medførte en økning på over 60 prosent og det ble derfor anbefalt å bruke tilsvarende kommunikasjon også fremover.

Før det tas en beslutning om å endre bestemmelsene for bruk av variable 560-skilt permanent, ønsker vi nå å gjennomføre en pilot. Målet er å teste ut et sett med budskap, og etterprøve hvordan disse treffer trafikantene.

Det skal være forhåndsbestemte og adferdsrettede budskap direkte knyttet til trafikksikkerhet. Budskap skal selvsagt vike for trafikkmeldinger, jf. dagens bestemmelser for bruk av slike skilt.

Aktuelle budskap kan f.eks. være

- Følg med i trafikken
- Tilpass farten
- Kjør forsiktig
- Trygt fram sammen

Det skal foretas en evaluering etter pilotperioden. Evalueringen kan gjennomføres på to nivåer:

Spørreundersøkelser blant trafikanter eksponert for budskapet.

Adferdsobservasjoner av trafikanter etter eksponering. Dette vil kunne omfatte trafikktellinger, fartsmålinger og/eller videoobservasjoner.

5 Forslag til endring i skiltforskriften

På bakgrunn av det ovennevnte foreslår vi å endre skiltforskriften kapittel 6. Opplysningsskilt § 12, skilt 560 Opplysningstavle første ledd til å lyde som følger (endring angitt i kursiv):

Skiltet kan gi opplysning om veg- og trafikforhold som ikke kan formidles ved andre trafikkskilt, *samt formidle adferdsrettet budskap knyttet til trafikksikkerhet.*

6 Fravik fra N300 Trafikkskilt og eventuelle senere endringer i denne

Gjennomføring av den uttestingen som nå ønskes gjennomført krever, i tillegg til endringen i skiltforskriften, at Vegdirektoratet gir nødvendige fravik fra krav i N300 (Trafikkskilt).

Dersom man etter uttestingen skulle komme til at den foreslåtte forskriftsendringen bør videreføres, må Vegdirektoratet også gjøre nødvendige endringer i aktuelle normaler og håndbøker.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Gjennomføringen av selve testingen er det Vegdirektoratet Kommunikasjon som skal stå for. Det må være god dialog rundt bruken, og om når det eventuelt skal brukes andre budskap på skiltene enn det som gjelder veg- og trafikkforhold.

Det er skiltmyndigheten i Transport og Samfunn som treffer vedtak om bruk av aktuell tekst på de variable 560-skiltene, og Vegtrafikksentralen som iverksetter vedtakene.

Dersom dette blir en permanent løsning, vil det ikke innebære noen ekstra kostnader, utover det administrative for Vegtrafikksentralen.

8 Høringsfrist

Vi ber om høringsinstansenes uttalelser innen **23. november 2024**. Svar som kommer inn etter denne fristen, kan ikke påregnes å bli tatt hensyn til.

Hørings svar kan enten:

- lastes opp elektronisk under selve høringen på våre nettsider,
- sendes som e-post til firmapost@vegvesen.no eller
- sendes pr. post til:

Statens vegvesen
Myndighet og regelverk
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Vennligst oppgi vårt referansenummer **23/1562** dersom hørings svar sendes inn via e-post eller pr. post.

Statens vegvesen
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Tlf: (+47) 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no

www.vegvesen.no

Tryggere, grønnere og enklere reisehverdag